

بررسی تغییرات اراضی کشاورزی در ۴ دهه گذشته در منطقه اسفراین، خراسان شمالی

نفیسه رمضانی

دانشجوی کارشناسی ارشد بیابانزدایی، دانشگاه صنعتی اصفهان

Email: n.ramezani@na.iut.ac.ir

دکتر رضا جمفری

استادیار گروه مرتع و آبخیزداری، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی اصفهان

مهندس اسماعیل ایزانلو

کارشناس ارشد RS و GIS، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی، خراسان شمالی

چکیده

تغییرات کاربری اراضی یکی از فاکتورهای مهم در تغییر جریان هیدرولوژیک، فرسایش حوزه و انهدام تنوع زیستی می باشد. لذا می توان با اطلاع از روند تغییرات کاربری اراضی در راستای هدایت اکوسیستم به سمت تعادل قدم برداشت. در این پژوهش از عکس های هوایی و تصویر ماهواره ای برای مطالعه تغییرات کاربری اراضی کشاورزی استفاده شده و روند تغییرات آن از سال ۱۹۶۶ تا ۲۰۰۲ میلادی در شهرستان اسفراین برآورده گردیده است. نتایج نشان داد که طی این دوره ۳۶ ساله، حدود ۱۶۸۳ هکتار از بهترین اراضی کشاورزی منطقه تغییر کاربری یافته و از چرخه تولید کشاورزی خارج شده اند.

واژه های کلیدی: کاربری اراضی کشاورزی، بارزسازی تغییرات، اسفراین

مقدمه و هدف

کشاورزی یکی از بخش های اقتصادی به شمار می آید تا جایی که می توان گفت رشد اقتصادی بدون توسعه کشاورزی امکان پذیر نیست. از این جهت ضرورت ایجاد می کند که مناطق کشاورزی از لحاظ میزان توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی شناسایی شوند تا با برنامه ریزی های دقیق در راستای رسیدن به توسعه پایدار اقدام شود. روش های مختلفی برای تولید نقشه های کاربری اراضی کشاورزی وجود دارد. در این رابطه می توان به روش های سنتی با برداشتهای زمینی و همچنین روش های پیشرفته تر با استفاده از اطلاعات ماهواره ای اشاره کرد. امروزه روش های سنتی به علت هزینه بیشتر و وقتگیر بودن کمتر مورد استفاده قرار می گیرند. تهیه نقشه های کاربری اراضی از طریق طبقه بندی اطلاعات ماهواره ای به دو صورت بصری و رقومی (آنالیز رقومی تصاویر) انجام می شود (علوی پناه و مسعودی، ۱۳۸۰).

در زمینه تعیین تغییرات کاربری اراضی مطالعات متعددی توسط متخصصان سنجش از دور در کشورهای مختلف انجام شده است. در زیر به بعضی از کارهای صورت گرفته قبلی اشاره می شود.

سری واستا و گوپتا در مطالعه ای در هند بیان نمودند که در فاصله سالهای ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۰ نواحی مسکونی حدود ۸ کیلومتر مربع افزایش داشته اند در حالی که اراضی کشاورزی ۲/۵ کیلومتر مربع در طول این سال کاهش سطح داشته اند (Srivastava & Gupta, 2003). راجش بهادر در مطالعه ای در دره کاتماندو نپال نشان داد که تغییرات در اراضی